กัณฑ์ที่ ๐๗

มงคลกถา

แสดง ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๖

การอยู่ในประเทศอันสมควร๑
ความเป็นผู้มีบุญอันทำแล้วในกาลก่อน๑
การตั้งตนไว้ชอบ๑

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

ปฏิรูปเทสวาโส จ **ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา**
อตฺตสมฺมาปณิธิ จ **เอตมฺมงฺคลมุตฺตมนฺติ ฯ**

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงมงคลกถา วาจาเครื่องกล่าวปรารภเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญ ดังนี้เป็นข้อใหญ่ใจความ ในสากลโลกก็ต้องการความเจริญด้วยกันทั้งนั้นหลีกเลี่ยงหนีความเสื่อมสิ้นด้วยกันทั้งนั้น ความเสื่อมเป็นอนิฏฐผล ไม่เป็นที่ปรารถนาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ความเจริญเล่าเป็นอิฏฐผลเป็นที่ปรารถนาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าดุจเดียวกัน เหตุนั้นเราท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า ก็ต้องการเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญดุจเดียวกัน เมื่อเป็นดังนั้นจงมนสิการกำหนดไว้ในใจ ในเวลาที่สดับตรับฟังพระธรรมเทศนาสืบต่อไป ในสัปดาห์ก่อนโน้นได้แสดงตามวาระพระบาลีว่า ***อเสวนา จ พาลานำ ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา ปูชา จ ปูชนียานำ*** การไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต บูชาสิ่งที่ควรบูชา สามข้อนี้เป็นเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญโดยแท้ได้แสดงมาแล้ว

วันนี้จะแสดงใน ปฏิรูปเทสวาโส เป็นลำดับไป การอยู่ในประเทศอันสมควรเรียกว่า ***ปฏิรูปเทสวาโส ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา*** ความเป็นผู้ได้กระทำความดีไว้ในปางก่อน ***อตฺตสมฺมาปณิธิ จ*** การตั้งตนไว้ชอบ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมำ สามข้อนี้เป็นเหตุเครื่องถึงความเจริญสูงสุด นี่ตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความเป็นลำดับไป

ปฏิรูปเทสวาโส การอยู่ในประเทศอันสมควรนั้น เราต้องรู้จักประเทศ คือประเทศที่เราอยู่ในบัดนี้เรียกว่าประเทศไทย มีประเทศอื่นอยู่รั้วรอบขอบชิด เรียกว่าประเทศใกล้ชิดติดกัน ประเทศอินโดจีนนี้ก็เป็นประเทศ ประเทศลาวก็เป็นประเทศ ประเทศพม่าก็เป็นประเทศ ต่อออกไปจากพม่าก็เป็นประเทศอินเดีย ประเทศลังกาต่อไปอีก ไปทางยุโรปมีมากประเทศทีเดียว ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส กว้างออกไปอีกคือประเทศเยอรมัน และประเทศเยอรมันนั้นเป็นประเทศลอกแลกตายแล้วกลับฟื้นขึ้น เวลานี้ฟื้นขึ้นแล้วฟื้นขึ้นครึ่งประเทศ ยังไม่ฟื้นหมดประเทศ แปลก ประเทศก็รู้จักเป็นรู้จักตายเหมือนกัน เมื่อรู้จักหลักอันนี้ประเทศนั้นแหละเป็นหลักอันสำคัญ ถ้าว่ามนุษย์อยู่ในประเทศใดไม่มีพุทธศาสนา ประเทศนั้นเป็นประเทศเรียกว่า ไม่มีศาสนาแน่นอน ประเทศเหล่านั้นเรียกว่าประเทศโยกคลอน เพราะศาสนาเป็นตัวสำคัญของ

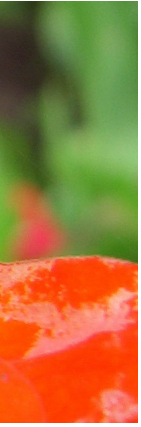

ประเทศนัก ถ้าประเทศใดมีพุทธศาสนาที่แน่นอน ประเทศนั้นก็เป็นหลักฐาน เป็นประเทศที่เป็นหลักเป็นประธานของโลกทีเดียว ในบัดนี้ประเทศต่าง ๆ พุทธศาสนาง่อนแง่นคลอนแคลน ในแหลมทองนี้มีอยู่๕ ประเทศ ประเทศลาว มอญ พม่า ประเทศเขมร และประเทศไทย ห้าประเทศนี้เป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา มีศาสนาที่แน่นแฟ้น ไม่ยักเยื้องแปรผันไปตามใคร พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนเป็นนิยยานิกธรรมจริง ๆ นำสัตว์ออกจากไตรภพแท้ ๆ เรียกว่ากระแสพระพุทธฎีกาสืบลำดับของโลกของธรรมมา ***พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกก็ขนเวไนยสรรพสัตว์ให้พ้นจากไตรวัฏ ๒๔ อสงไขยเศษ ๆ ทุก ๆ พระองค์มา***

บัดนี้เราเกิดมาเป็นไทย เราได้อยู่ในประเทศไทย มีศาสนาปรากฏอยู่ในประเทศไทยนี้เรียกว่าพุทธศาสนา เราเป็นภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ตั้งอยู่ในพุทธศาสนาด้วยนี้เป็นปฏิรูปเทศ ไม่ใช่อื่น ตรงนี้เป็นปฏิรูปเทศ เมื่อครั้งพุทธกาลโน้น อินเดียเป็นปฏิรูปเทศ แล้วก็ต่อมาลังกาเป็นปฏิรูปเทศ บัดนี้อินเดียไม่เป็นปฏิรูปเทศเสียแล้ว เท่ากับมิลักขประเทศที่มีศาสนาฟั่นเฟือนหมดแล้ว เราไม่สมควรจะไปประพฤติปฏิบัติ เวลานี้พุทธศาสนารุ่งโรจน์อยู่ในประเทศไทยแห่งเดียว ประเทศพม่า ประเทศเขมร ประเทศลาว เขาก็พอใช้ เขาก็ดีเหมือนกัน

แต่ว่าแน่นแฟ้นสำคัญไม่รู้จักแยกแตกสลายละก็ต้องประเทศไทย เพราะมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นอัครศาสนูปถัมภ์ทีเดียวเรียกว่า อุปถัมภ์ศาสนาอย่างเลิศ พระเจ้าแผ่นดินเป็นศาสนูปถัมภ์ทีเดียว นี่เป็นปฏิรูปเทศ ประเทศที่สมควรที่เราจะพึงประพฤติปฏิบัติในศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ให้ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนาได้ ดังนี้เป็นปฏิรูปเทศ เรามาอยู่ในประเทศเช่นนี้แล้ว เราสมควรที่จะดำเนินให้ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนา

ที่จะดำเนินให้ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนาน่ะ จะดำเนินอย่างไร ต้องแก้ไขใจของเราให้หยุดเสียก่อน หยุดที่ไหน ต้องหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ สะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้าย***กลางกั๊ก***นั่น ตรงนั้น เวลาเรามาเกิด ใจเราต้องหยุดตรงนั้น เวลาเราหลับใจต้องไปหยุดตรงนั้น เวลาเราตายใจต้องไปหยุดตรงนั้น เวลาเราตื่นก็ต้องตื่นตรงนั้นแหละ จุดนั้นแหละเป็นที่เกิด ที่ดับ ที่หลับ ที่ตื่น มีจุดเดียว ต้องเอาใจของเราไปจรดนิ่งอยู่ตรงนั้นแหละ ทำใจให้หยุดแก้ไขใจให้หยุด ใจหยุดขณะใด ขณะนั้นถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนา

ถ้าใจไม่หยุดละก็ไม่ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ทางพุทธศาสนา ถ้าใจหยุดละก็ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนาแท้ ตรงกับกระแสพระโอษฐ์ของพระบรมศาสดา ได้ทรงประทานให้นัยแก่พระองคุลีมาล จนองคุลีมาลละพยศ หมดพยศแล้วยอมจำนนแก่พระศาสดาแล้วเปล่งวาจาว่า “สมณะหยุด ๆ” พระองค์ทรงเหลียวพระพักตร์มาแล้วตรัสว่า “สมณะหยุดแล้ว แต่ท่านไม่หยุด” นั่น หยุดอันนั้นเป็นพระกระแสพระดำรัสของพระบรมศาสดา หยุดนั่นแหละถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนา ถ้าไม่หยุดละก็เลอะละ แต่ถ้าพอหยุดได้แล้วก็อย่าออกจากหยุดหนา กลางของกลางที่หยุดนั้นแหละ กลางของกลางหนักเข้าไปอย่าถอยออก ถ้าถอยออกผิดความประสงค์ กลางของกลางเข้าไปนั่นแหละตั้งแต่ต้น

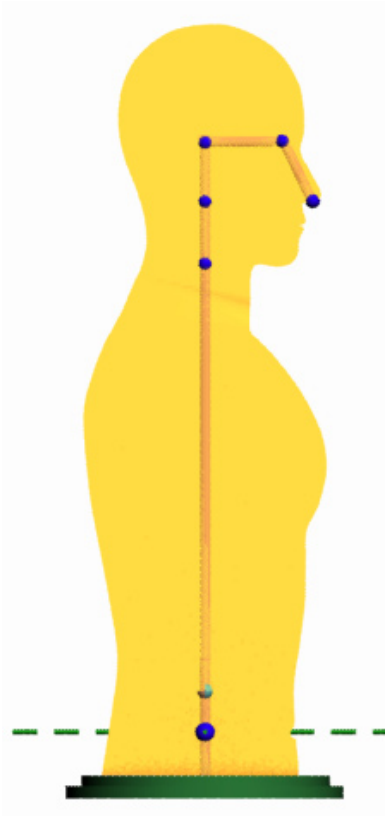

....ที่จะดำเนินให้ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของทางพุทธศาสนาน่ะ จะดำเนินอย่างไร ต้องแก้ไขใจของเราให้หยุดเสียก่อน หยุดที่ไหน ต้องหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ สะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้ายกลางกั๊กนั่น ตรงนั้น เวลาเรามาเกิด ใจเราต้องหยุดตรงนั้น เวลาเราหลับใจต้องไปหยุดตรงนั้น เวลาเราตายใจต้องไปหยุดตรงนั้น เวลาเราตื่นก็ต้องตื่นตรงนั้นแหละ จุดนั้นแหละเป็นที่เกิด ที่ดับ ที่หลับที่ตื่น มีจุดเดียว ต้องเอาใจของเราไปจรดนิ่งอยู่ตรงนั้นแหละ ....

จนถึงพระอรหัต ไม่ให้คลาดเคลื่อนความหยุดอันนี้ เมื่อเราไปพบประเทศอันสมควรเข้าเช่นนั้นแล้ว เราจะต้องพึงปฏิบัติให้ถูกส่วน ประเทศที่สมควรเป็นประเทศกลาง กลางนั่นแหละที่ใจหยุดเป็นประเทศกลาง

ที่กล่าวมาแล้วเป็นประเทศข้างนอก ประเทศข้างในต้องหยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ หยุดตรงนั้น จึงจะได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่สมควรทีเดียว หยุดตรงนั้นถูกมัชฌิมประเทศ ถูกมัชฌิมาปฏิปทาข้อปฏิบัติเป็นกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุดทั้งสองอย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค กับ อัตตกิลมถานุโยค เป็นมัชฌิมาปฏิปทาแท้

เหตุนี้แหละ ท่านทั้งหลายที่ได้มาประสบพบพระพุทธศาสนา ต้องหยุดตรงนี้แหละ จับหลักอันนี้ให้ได้ ถ้าจับหลักตรงนี้ไม่ได้ก็ไม่ถูกร่องรอยทางพุทธศาสนา ***ถึงจะปฏิบัติศาสนาสัก ๕๐ พรรษา๘๐-๙๐ พรรษา หรือแม้ว่าจะเป็นหญิงเป็นชายชนิดใดก็ช่าง เข้าทางนี้ไม่ถูกก็เหลว ไม่ถูกต้องร่องรอยทางพุทธศาสนา***

ที่จะถูกต้องร่องรอยทางพุทธศาสนาต้องอาศัย อตฺตสมฺมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ถูก ตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ถูก ตั้งกันอย่างไร ต้องรู้จักตนเสียก่อนหนา ถ้าไม่รู้จักตนจะไปตั้งเลอะ ๆ เทอะ ๆ ที่เรียกว่า ***อัตฺตสมฺมาปณิธิ*** ตั้งตนไว้ชอบไว้ถูกนั่นอะไร ***อตฺตานำ สุขทุกฺขำ ภคฺคตีติ อตฺตา*** สภาพอันใดรับสุขรับทุกข์ สภาพอันนั้นชื่อว่าตน ก็บัดนี้กายมนุษย์รับสุขรับทุกข์อยู่ สุขมันก็รู้ ทุกข์มันก็รู้ เมื่อรับสุขรับทุกข์อยู่ต้องตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ชอบตั้งกันอย่างไร ขั้นต้น ต้องตั้งตนไว้ในทาน ตั้งตนไว้ในศีล ตั้งตนไว้ในการเจริญภาวนา นี่เป็นการตั้งตนไว้ชอบของกายมนุษย์หยาบ

ส่วนการตั้งตนไว้ชอบของกายมนุษย์ละเอียด กายมนุษย์ละเอียดคือกายที่ฝันออกไป เอากายมนุษย์ละเอียดมาหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายมนุษย์หยาบ ที่หยุดที่นิ่งนั่นแหละเรียกว่า อตฺตสมฺมาปณิธิ แท้ เมื่อถูก

หลักเช่นนี้แล้ว หยุดเป็นลำดับเข้าไป เมื่อกายมนุษย์ละเอียดหยุดนิ่ง ที่หยุดที่นิ่งนั้นแล้ว กายทิพย์หยุดไปตามส่วนกัน กายทิพย์ละเอียดก็หยุดไปตามด้วย ตนของกายรูปพรหมก็ต้องหยุดให้ถูกส่วน ตนของกายรูปพรหมละเอียดก็ต้องหยุดให้ถูกส่วน ตนของกายอรูปพรหมก็ต้องหยุดให้ถูกส่วน ตนของกายอรูปพรหมละเอียดก็ต้องหยุดให้ถูกส่วนกัน กายรูปพรหม อรูปพรหม ต้องหยุดให้ถูกส่วนกันดังนี้ ตลอดจนกระทั่งถึงกายธรรม พอถึงกายธรรมก็ต้องหยุดให้ถูกจุด นิ่งที่จุดหยุดนั้น หยุดนิ่ง จุดอื่นไม่เอา จนกระทั่งถึงกายธรรมละเอียด กายธรรมพระโสดา พระโสดาละเอียด เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคา พระสกทาคาละเอียด เข้าถึงกายพระอนาคา พระอนาคาละเอียด เข้าถึงกายพระอรหัต พระอรหัตละเอียด เมื่อเข้าถึงถูกต้องร่องรอย ดังนี้เรียกว่า อตฺตสมฺมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ

เมื่อตั้งตนไว้ชอบเช่นนี้ ทำอย่างไรจึงได้ชื่อว่า ***ปุพฺเพ กตปุญฺญตา*** ความเป็นผู้ได้กระทำความดีไว้ในปางก่อน เพราะตนได้อบรมสั่งสมบารมีมาแล้วตั้งแต่อเนกชาติสมควรแล้ว ครบ ๑๐๐,๐๐๐ กัปแล้ว มาพบพระพุทธศาสนาอาจได้สำเร็จมรรคผลทีเดียวเพราะบารมีพอแล้ว ทำอะไรที่เรียกว่าทำความดีน่ะ? ที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์อย่างนี้น่ะ ชาติก่อนที่แล้ว ๆ มา ได้อุตส่าห์ให้ทานตามความสามารถและตามกำลังของตน ตามส่วนที่จะพึงให้ได้ บำเพ็ญทานไปดังนี้แหละ ของนอกกายมีเท่าไร ๆ ให้ไปให้หมด ไม่เหลือไว้เลย ดังนี้เรียกว่า ทานบารมี เนื้อและเลือดก็ให้ได้ เว้นแต่ชีวิตเท่านั้น ให้ดังนี้เรียกว่า ทานอุปบารมี ให้ชีวิตเป็นทานก็ได้ นี้เรียกว่า ทานปรมัตถบารมี เมื่อให้ของนอกกายได้ตลอดถึงชีวิตและเลือดเนื้อเช่นนี้ได้ชื่อว่าตนได้บำเพ็ญทานของตน ไม่ใช่แต่ให้เท่านั้น ให้สูงยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ครบปัญจมหาบริจาค ทานบารมี ทานอุปบารมี ทานปรมัตถบารมี ให้ได้เกินกว่านั้น เรียกว่า ปุตตบริจาค ให้ลูกเป็นทานก็ได้ ให้ผัวเป็นทานก็ได้ การให้อย่างนี้สูง ไม่ใช่ให้ง่าย ๆ ไม่ใช่สละง่าย ๆ สละยากนัก คนใจไม่มั่นหมายในทานให้ไม่ได้ ถ้ามั่นหมายในทานจึงจะให้ได้ เพราะฉะนั้น ปุพฺเพ กตปุญญตา ต้องทำความดีไว้ในปางก่อน ต้องบำเพ็ญทานให้มั่นหมาย ไม่ใช่บำเพ็ญง่อนแง่นคลอนแคลน ให้ทานเป็นของนอกกาย ให้ตลอดจนชีวิตและเลือดเนื้อ อย่างนี้เรียกว่าให้ทานจริงจัง คนที่สร้างบารมีต้องสร้างกันอย่างนี้ เรียกว่าทำความดีไว้ในชาติปางก่อน เรียกว่าทานบารมี

ศีลบารมีอีกดุจเดียวกัน การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ไม่มีเศร้าหมองด่างพร้อยอย่างหนึ่งอย่างใด ศีลบริสุทธิ์แท้ ๆ แน่วแน่ทีเดียว แม้สมบัตินอกกายจะวอดวายอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ยอมให้ศีลเป็นอันตราย เรียกว่า ศีลบารมี แม้เลือดเนื้อจะเป็นอันตรายไม่ยอมให้ศีลขาดเรียกว่า ศีลอุปบารมี แม้ชีวิตจะดับไปเดี๋ยวนี้ก็ไม่ยอมให้ศีลขาด เรียกว่า ศีลปรมัตถบารมี เมื่อสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยศีลเช่นนี้เรียกว่า ปุพฺเพ กตปุญญตา ความดีที่ทำไว้ในชาติก่อน

เจริญภาวนาเล่าก็ดุจเดียวกัน เสียสมบัติภายนอกกายเว้นไว้แต่ชีวิตและเลือดเนื้อไม่ยอมให้เสียทางภาวนา เนื้อและเลือดจะแห้งเหือดหมดไปก็ไม่ว่า ไม่ยอมให้เสียทางภาวนา แม้ชีวิตจะดับไปก็ไม่ยอมให้เสียทางภาวนา มั่นหมายในทางภาวนาที่เดียว อย่างนี้เรียกว่า ภาวนาบารมี ภาวนาอุปบารมี ภาวนาปรมัตถบารมี ดุจเดียวกัน บำเพ็ญให้มั่นหมายในขันธสันดาน เรียกว่า ***ปุพฺเพ กตปุญญตา*** ความเป็นผู้ได้กระทำความดีไว้ในชาติปางก่อน

....พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนเป็นนิยยานิกธรรมจริง ๆ นำสัตว์ออกจากไตรภพแท้ ๆ เรียกว่ากระแสพระพุทธฎีกาสืบลำดับของโลกของธรรมมา *พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกก็ขนเวไนยสรรพสัตว์ให้พ้นจากไตรวัฏ ๒๔ อสงไขยเศษ ๆ ทุก ๆ พระองค์มา....*

ภาพจาก : hubbesite.org

....ท่านทั้งหลายที่ได้มาประสบพบพระพุทธศาสนา ต้องหยุดตรงนี้ แหละ จับหลักอันนี้ให้ได้ ถ้าจับหลักตรงนี้ไม่ได้ก็ไม่ถูกร่องรอยทางพุทธศาสนา *ถึงจะปฏิบัติศาสนาสัก ๕๐ พรรษา๘๐-๙๐ พรรษา* หรือแม้ว่าจะเป็นหญิงเป็นชายชนิดใดก็ช่าง เข้าทางนี้ไม่ถูกก็เหลว ไม่ถูกต้องร่องรอยทางพุทธศาสนา....

อุทาหรณ์ที่จะชักให้เห็นนั้นมีมาก ดังท่านผู้ปกครองประเทศ เช่นพระเจ้าแผ่นดินทำไมจึงเกิดเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ก็เพราะท่านเหล่านี้เป็นผู้ได้สั่งสมความดีไว้ในชาติปางก่อน การเกิดเป็นกษัตริย์หรือเป็นพระเจ้าแผ่นดินไม่ใช่ของเกิดยาก ดังเช่นทุกขตบุรุษ บุรุษทำการรับจ้างของอนาถปิณฑิกเศรษฐีในเมืองสาวัตถี ในครั้งกระนั้น เวลาทุกขตบุรุษเสร็จจากการรับจ้างกลับมาเป็นเวลาเย็นเป็นวัน ๘ ค่ำ แม่ครัวเขาก็หุงข้าวไว้ให้ แล้วก็ยกมาให้ทุกขตบุรุษ ทุกขตบุรุษจึงถามว่า *"ท่านเจ้าข้า คนในบ้านเป็นอันมาก เคยเอิกเกริกโกลาหล หายไปไหนเล่า เงียบเชียบไปหมด"* แม่ครัวเขาก็บอกว่า *"คนในบ้านนี้เวลาวัน ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำเขารักษาศีลกันทั้งหมดบ้าน เด็กเล็กก็ต้องรักษาศีลกันทั้งนั้น เขาไม่รับประทานอาหารเย็นกันดอก"* ทุกขตบุรุษนึกแต่ในใจว่า *"เอ๊ะ เรามาทำการรับจ้างในบ้านที่เขารักษาศีลกัน เราเป็นคนไม่รักษาศีลมันก็ขัดจังหวะกัน ไม่ได้นา ชอบกล ศีลก็เป็นของรักษาได้ยาก เขาเป็นคนมั่งมีถึงขนาดนี้ เขายังรักษาศีลกันทั้งบ้านทั้งช่อง เราจนถึงขนาดนี้ใจยังหยาบช้ากล้าแข็ง ไม่รักษาศีลกับเขาบ้างล่ะ"* คิดดังนี้แล้วก็ถามแม่ครัวว่า *"ฉันจะรักษาศีลบ้างได้ไหมล่ะ"* แม่ครัวก็บอกว่า *"ฉันจะไปถามนายดูก่อน"* แม่ครัวก็รีบไปถามท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีว่า *"บุรุษทำการรับจ้างเขาจะรักษาศีลบ้างได้ไหมเจ้าคะ"* ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีก็บอกว่า *"ได้ซี แต่ว่าเป็นอุโบสถครึ่งวันนะ ไม่ได้เต็มวัน เพราะมันจะค่ำเสียแล้ว หมดวันเสียแล้วกึ่งวันเท่านั้น รักษาได้ก็สมาทานอุโบสถทีเดียว"* เมื่อสมาทานอุโบสถเรียบร้อยแล้ว พอค่ำ ๆ ตอนดึก ๆ หน่อย เอ้าปวดท้องเข้าแล้ว เพราะอ้ายท้องมันหิว เพราะทำงานเหนื่อยมาก มันแสบท้องมันหิวเต็มที แม่ครัวก็ไปบอกท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีว่า บุรุษที่รักษาศีลปวดท้องเสียแล้วเพราะความหิว ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีก็บอกแก่แม่ครัวว่า ทำน้ำอัฏฐบาลให้ดื่มเสียซิ แม่ครัวก็จัดแจงทำน้ำอัฏฐบาลมาให้ บุรุษนั้นไม่ยอมดื่ม แล้วกล่าวว่า *"ท่านทำไมไม่ดื่มบ้างล่ะ"* *"ฉันไม่ได้เป็นอะไรนี่ จะไปดื่มทำไมล่ะ"* *"ท่านเป็นโรคดื่มน้ำอัฏฐบาลเสียซิโรคปวดท้องจะได้หาย"* บุรุษนั้นจะดื่ม ก็ศีลของตัวกึ่งวันเท่านั้น กลัวจะเป็นอันตรายแก่ศีล กลัวศีลจะไม่บริสุทธิ์ จึงพูดว่า *"เมื่อท่านไม่ดื่ม ฉันก็ไม่ดื่ม ตายก็ตายไปเถิด เป็นอะไรก็เป็นไป ไม่ดื่มเหมือนกัน"* ก็ทนต่อไป พอตกตอนดึก ๆ เข้าก็ปวดท้องเต็มที พอรุ่งเช้าขึ้นเต็มที จะตายอยู่แล้ว จวนตายเต็มที ก็พอดีพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จผ่านไปทางนั้น พอใกล้จะตายเห็นพระเจ้าปเสนทิโกศล นึกในใจว่า *"ด้วยบุญกุศลของเราที่ได้รักษาศีลกึ่งวันนี้ขอให้ได้ไปเกิดเป็นพระราชโอรสพระเจ้าปเสนทิโกศลเถิด"* พออธิษฐานใจดังนั้นก็แตกกายทำลายขันธ์จากอัตภาพร่างกาย เข้าไปอยู่ในศูนย์กลางกายของพระเจ้าปเสนทิโกศล ลูกไปเกิดในท้องพ่อ เข้าไปทางช่องจมูกขวา ไปอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ของพระเจ้าปเสนทิโกศล พอถึงเวลาพระเจ้าปเสนทิโกศลก็ประกอบธาตุธรรมถูกส่วนอยู่ร่วมกับพระมเหสีถูกส่วนเข้า บังคับกายสัมภเวสีนั้นตกศูนย์ ก็ออกจากท้องพระเจ้าปเสนทิโกศลออกทางจมูกขวา เข้าทางจมูกซ้ายของมารดา ไปเป็นกลรูปติดที่ขั้วมดลูกในท้องของพระมเหสี เหมือนกับอนาถปิณฑิกเศรษฐี อุ้มเด็กกุมารส่งให้ภรรยาเลี้ยงไว้ในท้อง พอเจริญครบ ๑๐ เดือนก็ประสูติออกมาเป็นราชกุมาร เป็นโอรสของพระเจ้าปเสนทิโกศล รักษาศีลกึ่งวันเท่านั้นได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ก็ได้เสวยราชสมบัติสืบต่อจากพระเจ้าปเสนทิโกศลเมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จสวรรคตแล้ว นี่เป็นปุพเพกตปุญญตา อย่างนี้ เขาทำความดีไว้ เขาได้รักษาศีลจริง ๆ ศีลบริสุทธิ์จริง ๆ ยอมตายไม่ให้ศีลเป็นอันตราย นี่เขาเรียกว่าปุพเพกตปุญญตา ทำความดีอย่างนี้ก็ได้เกิดเป็นพระเจ้าแผ่นดินปรากฏอย่างนี้

ไม่ใช่แต่เท่านั้น เหมือนดังลาชเทวธิดาเฝ้าไร่ข้าวสาลี เมื่อเห็นพระมหาอริยกัสสปะเดินทางมา มีศรัทธาเลื่อมใส เข้าไปในท้องนา ไปเอาข้าวตอกที่ตัวเตรียมเอาไปไว้สำหรับรับประทานในกลางวัน เอาออกมา

คอยอยู่ พอพระคุณเจ้าพระมหาอริยกัสสปะมาใกล้ *"**ติฏฺฐถ ภนฺเต** นิมนต์โปรดก่อนเจ้าค่ะ"* พระมหาอริยกัสสปะก็รออยู่ นางก็เอาข้าวตอกยกมือขึ้นทูนศีรษะ แล้วขออาราธนาพระคุณเจ้าเปิดบาตร พระคุณเจ้าก็เปิดบาตร นางก็ใส่ข้าวตอกลงไปครึ่งขัน ท่านก็ปิดบาตร พอครึ่งขันก็ปิดบาตรเสียแล้ว นี่เขาเรียกว่ารู้จักประมาณในการรับ เขาให้ละก็รับเรื่อยเปื่อยไปมันก็เดือดร้อนนะซิ เขาก็รับประทานเหมือนกัน ให้เขาครึ่งเอาครึ่ง เอาข้าวตอกครึ่งเดียวปิดบาตรทันทีเสียแล้ว นางนั้นนั่งลงยกมือขึ้นไหว้ว่า *"**ปรโลกํ สงฺคหํ กโรถ** ขอนิมนต์พระคุณเจ้าโปรดฉันข้างหน้าเถิด โลกนี้อย่าโปรดเลย โปรดโลกหน้าเถิด"* พระมหาอริยกัสสปะก็เปิดบาตร นางก็ใส่ข้าวตอกหมด ดีอกดีใจ ปลื้มอกปลื้มใจ พระมหาอริยกัสสปะท่านรับข้าวตอกแล้วท่านก็เลยไป เดินทางไปตามคันนา นางก็ตามส่งพระผู้เป็นเจ้ามหาอริยกัสสปะ ไปถึงคันนาตอนหญ้ารกปกคลุม อสรพิษมันอยู่ในที่นั้น พระมหาอริยกัสสปะเดินไปข้างหน้ามันก็ไม่ได้กัด เมื่อนางเดินผ่านไปมันก็ออกจากปล่องขบเอาแข้งนางล้มลง ณ ที่นั้น **สุปฺปพุทฺโธ วิย** ดุจดังราวกับว่าตื่นจากหลับ **สุวณฺณวิมาเน อุปฺปชฺชิ** ก็บังเกิดในวิมานทอง ห้อยย้อยไปด้วยสายข้าวตอกในชายวิมานงดงามยิ่งนักหนา เมื่อลมทิพย์พัดมาอ่อน ๆ ดังประหนึ่งปัญจางคดุริยางค์ดนตรี ไพเราะเสนาะสนานประสานเสียง นางก็นึกแต่ในใจว่า โอ เรามาเกิดนี้ด้วยกุศลอันใด ก็รู้ว่าได้ถวายข้าวตอกแก่พระมหาอริยกัสสปะจึงได้มาเกิด งูกัดเข้าล้มตายอยู่ตรงนั้น ซากศพยังปรากฏอยู่นั่น เราจะต้องแก้ไขสมบัติของเราให้ตั้งมั่นต่อไป ทำบุญนิดหนึ่งเท่านี้ได้สมบัติมากมายขนาดนี้ กลัวจะไม่ตั้งมั่นสิ้นกาลนาน คิดดังนั้นแล้ว เวลารุ่งเช้าของมนุษย์โลกนางก็ถือเอาถาดทองกระเช้าทองลงมา สู่วิหารที่อยู่ของพระมหาอริยกัสสปะ มาปฏิบัติปัดกวาดปูลาดอาสนะ ตั้งน้ำใช้น้ำฉันไว้ เรียบร้อยสำหรับพระมหาอริยกัสสปะ พระมหาอริยกัสสปะกลับจากบิณฑบาต *"เอ๊ะ นี่ใครมาปฏิบัติอยู่นี่ จะเป็นภิกษุหนุ่มหรือสามเณรหรือ"* รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่งนางก็มาทำดังนั้นอีก ทำเสร็จแล้วก็กลับไป *"เอ นี่จะเป็นภิกษุหนุ่มหรือสามเณรหนอมาทำ"* พอรุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง พระผู้เป็นเจ้าไปครึ่งเวลาเท่าที่เคยไป แล้วกลับมาดูที่วิหาร มองไปในช่องดาน *"โอสว่างโล่ง แสงสว่างอะไรน่ะ"*

นางลาชเทวธิดาตอบว่า"หม่อมฉันเองพระเจ้าค่ะ"

"หม่อมฉันเองน่ะคือใครล่ะ"

"หม่อมฉันคือลาชเทวธิดา ผู้เป็นอุปัฏฐากของพระคุณเจ้า"

"อุปัฏฐากของเราไม่มีนะ ลาชเทวธิดา"

พอเปิดประตูเข้าไปพระคุณเจ้าก็ไต่ถามว่า

"วานนี้เจ้ามาทำหรือ วานซืนนี้เธอก็มาทำหรือ"

นางก็ตอบรับตามตรงทุกสิ่งทุกอย่าง

"ต่อแต่นี้ไปไม่ได้หนา เราอยู่ผู้เดียว เจ้าถึงจะเป็นกายทิพย์ก็เป็นผู้หญิง ผู้หญิงกับผู้ชายทางพุทธศาสนามีวินัยบัญญัติห้ามนัก ถ้าว่าปฏิบัติกันสองต่อสองเช่นนี้ละก็ นานต่อไปในภายภาคเบื้องหน้า พระธรรมกติกาจารย์ขึ้นธรรมาสน์ ถือพัดวาลวิชนี จะยกกัสสปะนี้ขึ้นเป็นตัวอย่าง ว่าทำชั่วร้ายในศาสนาหนา ผิดธรรมผิดวินัย ท่านจงออกไปเสียเถิด อย่าปฏิบัติเราเลย"

"พระคุณเจ้าขอได้กรุณาหม่อมฉันเถิด ขอให้สมบัติของหม่อมฉันตั้งมั่นต่อไป สมบัติที่ได้นั้นเพราะอาศัยบุญบารมีของพระคุณเจ้า"

"ไม่ได้ ออกไปเสียเถอะ จะเป็นตัวอย่างเสียหายในทางพุทธศาสนา"

นางก็อยู่ไม่ได้ ก็ร้องไห้ เสียงร้องไห้ได้ยินเข้าไปในโสตของพระบรมศาสดา พระองค์ทรงสงเคราะห์

แสดงพระกายให้ปรากฏต่อหน้านางลาชเทวธิดานั้น นางจะเหาะไปทางไหนพระองค์ก็เทศนาเรื่อยไปต่อหน้านาง นางก็ได้ยินเรื่อยไป กำลังเหาะนั่นแหละฟังเทศน์เรื่อยไป นางได้สำเร็จมรรคผลสมมาดปรารถนาด้วยความเลื่อมใสศรัทธา นี่เป็นปุพเพกตปุญญตา นางได้กระทำความดี ได้ถวายข้าวตอกแก่พระมหาอริยกัสสปะ แล้วงูกัดตาย ไปเกิดในดาวดึงส์เทวโลก ก็เพราะสำเร็จด้วยบุญที่ตัวได้กระทำไว้ในชาติก่อนภพก่อน อาศัยบุญที่ตัวได้กระทำไว้แล้วจึงได้ไปเป็นเทพธิดา ก็มุ่งมาดปรารถนาจะทำสมบัติให้ตั้งมั่น ก็ได้สมมาดปรารถนา อุตส่าห์ไปปฏิบัติพระมหาอริยกัสสปะ พระบรมศาสดาจึงได้ทรงอนุเคราะห์ให้ได้สำเร็จมรรคผลสมปรารถนา

ที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยปุพเพกตปุญญตา ได้กระทำความดีไว้ในปางก่อน จงอุตส่าห์พยายามทำความดีให้หนักขึ้นไป ให้เป็นบุญนิธิหนักขึ้นไป เมื่อจะทำได้ด้วยวิธีให้ทาน ก็ให้ทานหนักขึ้นไป เมื่อจะทำได้ด้วยวิธีรักษาศีล ก็รักษาศีลให้หนักขึ้นไป เมื่อจะทำได้ด้วยวิธีการเจริญภาวนา ก็เจริญภาวนาให้หนักขึ้นไป จะทำได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ก็จงอุตส่าห์พยายามทำให้สุดความสามารถของตน สิ่งที่เป็นที่ตั้งกองการบำเพ็ญกุศลพระบรมทศพลได้ทรงตรัสเทศนาไว้เป็นอเนกประการว่า

ทาน การให้ก็ได้ชื่อ ***ทานมัย*** บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน
ศีล การรักษา ได้ชื่อว่า ***ศีลมัย*** บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล
ภาวนา การทำให้มีให้เป็น ก็ได้ชื่อว่า ***ภาวนามัย*** บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา
ประพฤติตกต่ำยำเกรงแก่ตระกูลผู้เจริญกว่าก็ได้ชื่อว่า ***อปจายนมัย*** บุญสำเร็จด้วยการประพฤติถ่อมตนต่อผู้ใหญ่หรือผู้เจริญกว่า
การช่วยเหลือในกิจที่ชอบเรียกว่า ***ไวยาวัจมัย*** บุญสำเร็จด้วยการขวนขวายในกิจที่ชอบ
การให้ความดีแก่ผู้อื่นได้ชื่อว่า ***ปัตติทานมัย*** บุญสำเร็จด้วยการให้ความดีแก่ผู้อื่น
การอนุโมทนาความดี ไม่อิจฉาริษยาเขาที่เรียกว่า ***ปัตตานุโมทนามัย*** บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาบุญของผู้อื่น
การสดับตรับฟังธรรมเทศนาของเราท่านในบัดนี้เหมือนภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาที่ฟังอยู่ ณ บัดนี้ได้ชื่อว่า ***ธรรมสวนมัย*** บุญสำเร็จด้วยการสดับตรับฟังธรรมเทศนา
บุญที่ได้ด้วยการแสดงธรรมให้แก่ผู้อื่นฟัง ได้บุญกุศลเหมือนผู้เทศน์นี้ ได้ชื่อว่า ***ธรรมเทศนามัย*** บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรมให้แก่ผู้อื่น

ทั้ง ๙ อย่างได้ชื่อว่าเป็น ทิฏฐุชุกรรม เป็นการทำความเห็นให้ตรง ถูกต้องร่องรอยตามความประสงค์ของทางพุทธศาสนา เรียกว่า ทิฏฐุชุกรรม การทำความเห็นของตนให้ตรง

สิ่งเป็นที่ตั้งของการบำเพ็ญบุญมีถึง ๑๐ ประการ ในวันหนึ่ง ๆ เราบำเพ็ญหลายประการ เหมือนเราท่านในบัดนี้ก็ได้บำเพ็ญหลายอย่างด้วยกัน ทานมัยให้ทานแล้ว ก็มารักษาศีลเรียกว่าศีลมัย รักษาศีลแล้วก็ไปเจริญภาวนาเรียกว่าภาวนามัย แล้วไปอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เรียกว่าอปจายนมัย การช่วยทำครัวเลี้ยงพระเจ้าพระสงฆ์อย่างนี้ก็เรียกว่าไวยาวัจมัย ให้คนโน้นเขาประเคนบ้าง ให้คนนี้เขาประเคนบ้าง สิ่งของของ

ตนให้คนอื่นเขาให้ทานบ้างเรียกว่าปัตติทานมัย เห็นเขาดีก็อนุโมทนาเขานั้นเรียกว่าปัตตานุโมทนามัย การสดับตรับฟังเช่นนี้เรียกว่าธรรมสวนมัย การแสดงธรรมให้บุคคลผู้อื่นฟังจำได้เรื่องนั้นเรื่องนี้ก็นำไปแสดงให้ผู้อื่นฟังบ้างเรียกว่าธรรมเทศนามัย การทำความเห็นของตนให้ตรงต่อความประสงค์ทางพุทธศาสนาเรียกว่าทิฏฐุชุกรรม

ที่ได้ชี้แจงแสดงมาในมงคลคาถาทั้ง ๓ ข้อนี้ ข้อต้นว่า อยู่ในประเทศอันสมควร ข้อที่สองว่า ได้กระทำความดีไว้ในปางก่อน และข้อที่สามว่า ได้ตั้งตนไว้ชอบ ประกอบด้วยองค์คุณทั้งสามประการนี้ **เอตं มงฺคลํ อุตฺตมํ** เป็นเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญอันสูงสุด นี้ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมติยาธิบาย พอเป็นเครื่องปฏิการประคับประคองสนองศรัทธา ประดับสติปัญญาคุณสมบัติของท่านพุทธบริษัทผู้คฤหัสถ์บรรพชิต บรรดาที่มาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมา พอสมควรแก่เวลาด้วยอำนาจสัจวาจาที่ได้อ้างธรรมเทศนาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดาที่มาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงแค่นี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้